

บทความวิจัย (ม.ค. – มิ.ย. 2563)

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

พุทธชาติ ภูจอมจิต

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผศ.ดร.ธรรณ นามวรรณ

อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาและ 2) ศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาประกอบด้วย 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยยืนยัน ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ระยะที่ 2 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และระยะที่ 2 ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบประเมิน แบบสอบถาม และแบบทดสอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม 4) วิธีดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผลและคู่มือการใช้โปรแกรมได้แก่ การประเมินผลก่อนและหลังการเข้ารับการพัฒนาการประเมินผลเพื่อติดตามผลหลังพัฒนาและการประเมินความพึงพอใจใช้เวลา 80 ชั่วโมงผลการประเมินโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิยืนยัน ด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ด้านความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้พบว่า ผลการประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครูโรงเรียนประถมศึกษา มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน โดยรวม ระดับมากที่สุด ผลการประเมินติดตามผลจากกลุ่มผู้ประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้เข้ารับการพัฒนามีความพึงพอใจต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ภาวะผู้นำครู

Received: August 28 2019, Revised October 12 2019, Accepted October 20 2019

Development of creative leadership development programs of primary school teachers

Phutthachat Phuchomchi

Ed.D Program Student in Administration and Educational Development, Mahasarakham University

Assistant Prof. Tharintorn Namwan

Teacher of Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

The purposes of the research were to study the development of creative leadership development program of primary school teachers and 2) study the effect of using the creative leadership development program of elementary school teachers. To use the research and development consists of 2 phases. Phase I: Design of Creative Leadership Development Program for primary School Teachers. Phase 2: A study of the results of the implementation of the creative leadership program of primary school teachers. The data and the samples used in the research included: The first phase consisted of 9 experts, and the second phase consisted of 30 primary school teachers. The tools used for data collection consisted of questionnaires, interview forms and statistical tests that were used to analyze data such as percentage, mean and standard deviation.

The research found that 1. The program to create creative leadership of primary school teachers with 5 elements 1) Principles of the program 2) Program objectives 3) Program content 4) How to proceed 5) Measurement and evaluation And the manual for using the program, including evaluation before and after the development of the evaluation, to follow the results after the development and satisfaction assessment takes 180 hours. Possibility Suitability, accuracy and usefulness Overall at a high level And the results of the implementation of the creative leadership program of primary school teachers found that the teachers' self-evaluation results about the creative leadership of teachers after development were at the highest level. Primary school teacher with the level of creative leadership after development higher than before development with statistical significance at the level of .01 and passing the criteria of 80 percent. The results of the assessment follow the results from the overall evaluation group at a high level. The participants were satisfied with the overall creative leadership development program at the highest level.

Keywords: Program Development, Creative Leadership, Teacher Leadership

คำขอบคุณ: งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน ทำให้องค์กรต่างๆต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี ทำให้ผู้นำองค์กรต่างๆยากที่จะใช้ใช้แนวทางการบริหารจัดการแบบเดิมได้ ผู้นำองค์กรส่วนมากเริ่มมองหาแนวทางใหม่ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่มีความเจริญ ก้าวล้ำเหนือนานาชาติประเทศนั้น ส่วนใหญ่มาจากการพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะบุคลากรให้มีคุณภาพให้มีภาวะผู้นำและพัฒนากิจการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเป็นหลักสำคัญ ที่ตอบสนองด้วยวิธีใหม่ที่สร้างสรรค์และมุ่งเน้นให้องค์กรมีการกระจายอำนาจให้ทุกคนมีภาวะผู้นำ ซึ่งในช่วงศตวรรษนี้ ภาวะผู้นำกลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาและบริหารงานในองค์กรด้วย ซึ่งภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิดแต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ การพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามไปด้วยครูต้องได้รับการพัฒนาเพราะจะเป็นกระบวนการที่เพิ่มพูนความรู้ความสามารถทัศนคติของบุคลากรในองค์กรส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและช่วยให้ครูสามารถนำศักยภาพที่มีมาใช้ในการเกิดประโยชน์ต่อองค์การมากที่สุดและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถความชำนาญตลอดจนทัศนคติของครูเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นครู มีความรู้ ความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัตินำผลของการปฏิบัติมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันโดยมีเป้าหมายให้ครูโรงเรียนประถมศึกษาเป็นครูที่ วิสัยทัศน์ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความท้าทาย มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีจินตนาการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้เรียนรู้มีการพัฒนาด้านสติปัญญาที่ซับซ้อนมีอารมณ์ขันในการปฏิบัติงาน มีความยืดหยุ่น มีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ คิดนอกกรอบไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิมๆการคิดอิสระ มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการปฏิบัติเชิงสะท้อนผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อเตรียมตัวออกไปใช้ชีวิตในสังคมแห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านการเรียนรู้ที่ไม่เน้นสอนวิชาแต่เน้นความเจริญงอกงามของมนุษย์ด้วยการเรียนรู้จากการที่ครูลงมือปฏิบัติครูเปลี่ยนจากผู้สอนวิชามาเป็นโค้ช (Coach)แนวความคิดครูคือนักเรียนเรียนรู้วิธีทำหน้าที่ของการเรียนรู้ของครูครูทำงานเป็นทีมและเรียนเป็นทีมเน้นการเรียนรู้ของครูแบบที่เรียนจากการปฏิบัติงานโดยตรงไม่เน้นให้ครูไปเข้ารับการฝึกอบรมวิชาการพานิช (2555 : 139)ชุมชนการเรียนรู้ในทางวิชาชีพเป็นลักษณะของกลุ่มบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนหรือพูดคุยสอบถามเชิงวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันรวมทั้งมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและร่วมมือร่วมพลังกันปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู (Mitchell andry,sackney. 2001: 3 ; Toole and Louis. 2002 : 245-279)

ในสภาพปัจจุบันผลการประเมินภาวะผู้นำของครูโรงเรียนประถมศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านการมีวิสัยทัศน์ การมีจินตนาการ การมีความยืดหยุ่นการคิดอย่างมีวิจารณญาณของครูโรงเรียนประถมศึกษาครูมีระดับความรู้ความสามารถยังไม่เป็นที่น่าพอใจตามลำดับตลอดการประเมิน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

จากการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำครูและปัจจัยการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันพบว่าครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมากแต่ขาดการติดตามและประเมินผลการนำความรู้ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในสาระของหลักสูตรฝึกอบรมครูและการฝึกอบรมไม่ตรงกับความต้องการของครูที่เข้ารับการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 31-32) และการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เพราะการดำเนินการส่วนใหญ่ดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมิได้เกิดจากความต้องการของครูอย่างแท้จริงโดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำครู นอกจากนี้การพัฒนาครูยังขาดการพัฒนาแบบองค์รวมหรือการบูรณาการร่วมกัน มิได้ส่งเสริมให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ครูมีภาระงานมาก งบประมาณด้านการพัฒนาครูมีจำนวนจำกัด และจากการสำรวจความต้องการของครู พบว่า ครูมีความต้องการเอกสารเป็นชุดตามลักษณะเนื้อหาและจัดทำแผนการสอนที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติจริง การแก้ปัญหาในห้องเรียน การประเมินผลตามสภาพจริง การวิจัยพัฒนา

ผู้เรียน ปัญหาครูขาดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในชั้นเรียนจึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผลของการวิจัยจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาครูสอดคล้องกับปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเข้าสู่กระบวนการพัฒนาศักยภาพตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบของการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 การถ่ายทอดสดการฝึกอบรมประชุมสัมมนาคุณวุฒิวิชาชีพ การสอนอ่านเขียนภาษาไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษานำผลโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและแบ่งวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็น

ขั้นที่ 2 การศึกษาครูงานโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 2 แห่ง

ขั้นที่ 3 การออกแบบและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

นำไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 168 โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล 3 คน ได้แก่ผู้บริหาร ครูหัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน โดยการเทียบประชากรกับตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 จำนวน 30 คนได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์การมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ

2. แบบประเมินการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ลักษณะเป็น

แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัยมี 30 ข้อ

4. แบบประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม

1.1 การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูและส่วนเบี่ยงโรงเรียนประถมศึกษา

1.2 การวิเคราะห์การศึกษาครูโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศจากการสัมภาษณ์ครูและบุคลากรเพื่อสรุปสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูจุดเด่น จุดด้อยแล้วนำไปประกอบยกร่างโปรแกรม

1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาจากแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้สถิติข้อมูลพื้นฐานได้แก่ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์ผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ ร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยของครูก่อนการพัฒนาและหลังการใช้โปรแกรมและการประเมินความสามารถตนเองของครูความพึงพอใจต่อโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลก่อนการนำโปรแกรมไปใช้และหลังการนำไปใช้

การทดสอบ	กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา	
			X	S.D	X	S.D
ด้านความรู้	30	30	12.10	1.92	26.30	2.32

จากตารางที่ 1 พบว่าครูมีความสามารถ เข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีคะแนนหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

การประเมิน	กลุ่มตัวอย่าง	คะแนนเต็ม	X	S.D	ระดับ
ความสามารถ	30	30	4.81	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูมีความสามารถในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยรวม(X= 4.81, S.D=0.49)อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปการวิจัย

1.การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1.1 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ด้านคือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4)วิธีดำเนินการ 5)การประเมินผล โดยขับเคลื่อนผ่านองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 4 โมดูล คือ โมดูลที่ 1การมีวิสัยทัศน์(Vision)โมดูล 2 การมีจินตนาการ(Imagination) โมดูล 3 การมีความยืดหยุ่น(Flexibility) โมดูล 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ(Critical Thinking) ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ (X= 4.85,S.D = 0.48)อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 ขอบข่ายของเนื้อหาของโปรแกรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากนั้นขอบข่ายเนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยโมดูล 1 การมีวิสัยทัศน์ โมดูล 2 การมีจินตนาการ โมดูล 3 การมีความยืดหยุ่น โมดูล 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.3 การประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย การประเมินด้านความเป็นไปได้ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องและด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ไปใช้พบว่า

2.1 ผลการประเมินระดับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเอง พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า หลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 การติดตามผลหลังการพัฒนาโดยทำผลการประเมินระดับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เครื่องมือ แบบทดสอบ แบบปรนัย แบบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ พบว่าโดยรวมทุกระดับอยู่ในระดับ มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีดำเนินการ 5) การวัดและประเมินผลและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module คือ Module 1 การมีวิสัยทัศน์ Module 2 การมีจินตนาการ Module 3 การมีความยืดหยุ่น Module 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเสริมสร้างภาวะผู้นำคือการปฏิบัติงานตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตัวเองแบบผู้ใหญ่ การฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน การดำเนินการพัฒนาได้กำหนดกระบวนการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ และขั้นที่ 3 การบูรณาการแบบสอดแทรกการปฏิบัติงานตามสภาพจริงขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และคู่มือการใช้โปรแกรม ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนที่ 3 การนำโปรแกรมพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ และส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยและพัฒนาของสุวิทย์ ยอดสละ (2556: 79) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พบว่า โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของโปรแกรม ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 4) โครงสร้างของโปรแกรม 5) เนื้อหาและสาระสำคัญของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การสร้างวิสัยทัศน์ โมดูล 2 การสื่อสารวิสัยทัศน์ และโมดูล 3 การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์โดยใช้เวลาในการพัฒนา 169 ชั่วโมง ส่วนวิธีการพัฒนาได้แก่ 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การศึกษาดูงาน 3) การอบรม 4) การปฏิบัติจริง ประกอบด้วยกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นคือ ขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนาขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการ และขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนา

สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พร พิมพ์เกาะ(2557 : 89)ได้ศึกษางานวิจัยและพัฒนา (R & D) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พอสรุปได้ว่า1)การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ส่วนส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มี 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1 การมีจินตนาการ โมดูล 2 การมีความยืดหยุ่น โมดูล 3 การมีวิสัยทัศน์ ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการ ส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผลโดยใช้เวลา 120 ชั่วโมง

ผลการพัฒนาของโปรแกรมเพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาดำเนินการได้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นขอขยายเนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยโมดูล 1 การมีวิสัยทัศน์ โมดูล 2 การมีจินตนาการ โมดูล 3 การมีความยืดหยุ่น โมดูล 4 การคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับการเรียงลำดับเนื้อหา กิจกรรมนำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อในแต่ละองค์ประกอบ สำหรับกระบวนการพัฒนากำหนด เป็น 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการพัฒนาระดับขั้นที่ 2 การฝึกอบรม เป็นการพัฒนาแบบเข้มตามโปรแกรม ขั้นที่ 3 การบูรณาการแบบสอดแทรกการปฏิบัติงานจริง ขั้นที่ 4 การประเมินหลังการพัฒนาและสะท้อนผล และมีวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมพัฒนาสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการเรียนแบบผู้ใหญ่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การใช้ชุดกิจกรรม (Module) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พร พิมพ์เกาะ(2557:50)ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 3 โมดูล คือ โมดูลที่ 1 ด้านการมีจินตนาการ โมดูลที่ 2 ด้านการมีความยืดหยุ่น และโมดูลที่ 3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ บุญเจียม (2559:30) ได้ศึกษาโปรแกรมพัฒนาครูระดับประถมศึกษาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อพัฒนาด้านคุณลักษณะของครูที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 2 โมดูล คือโมดูล1:ความสามารถของครูระดับประถมศึกษาที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ โมดูล2: คุณลักษณะของครูระดับประถมศึกษาที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลาในการพัฒนาตามโปรแกรมจำนวน 84 ชั่วโมง หรือ 10 สัปดาห์ โดยใช้กิจกรรมการพัฒนาที่หลากหลายประกอบด้วย ครอบคลุมกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การประเมินก่อนการพัฒนาขั้นที่ 2 การพัฒนา ขั้นที่ 3 การบูรณาการ และขั้นที่ 4การประเมินหลังการพัฒนา

การประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยการประเมินด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องและด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นผลเช่นนี้เพราะโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและสามารถในการนำไปใช้กับครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างเหมาะสม

การศึกษาผลการนำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้พบว่าผลการประเมินระดับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ก่อนการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดผลการเปรียบเทียบระดับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา กรณีผู้เข้ารับการพัฒนาระเมินตนเองก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า หลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การติดตามผลหลังการพัฒนาโดยทำผลการประเมินระดับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้เครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบปรนัยแบบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ พบว่า โดยรวมทุกระดับอยู่ในระดับมากที่สุด

การศึกษาความต้องการในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ด้านการมีจินตนาการมีความต้องการที่จะพัฒนาอยู่ในระดับมาก

ที่สุดรองลงมาคือด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามลำดับ ซึ่งเห็นได้ว่าครูต้องการให้มีการพัฒนาโดยรวมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้นำโปรแกรมพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาไปปรับใช้ตามบริบทของโรงเรียนตนเอง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจเห็นประโยชน์และความสำคัญของการกระจายอำนาจให้ครูมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในชั้นเรียน เพื่อให้ครูมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาครูในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ

2. ควรนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์.(2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา.

วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กิติ ตยัคคานนท์. (2543).เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : แปลงอักษร

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550).สุดยอดภาวะผู้นำ : Super leadership. กรุงเทพฯ:ซัคเซส มีเดีย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). ลายแทงนักคิด. กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2555). การคิดเชิงวิพากษ์ Critical Thinking.พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ซัคเซสมีเดีย.

กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552).ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา. สมุทรปราการ : อีริสส์ พับลิชเชอร์

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ญาดาภัค กัลปดี. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของครูประถม.วิทยานิพนธ์:

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวิทย์วิทยาสน์

ปริญญญา มีสุข. (2552). ผลการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู.วิทยานิพนธ์ กศ.ด.กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. (2557).การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วรารณ บุญเยี่ยม. (2559). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาคณะระดับประถมศึกษาด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณวิทยานิพนธ์:

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: พลัสลิเคชั่น จำกัด

สุวิทย์ ยอดสระ. (2556). การพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2553).การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ

หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553.กรุงเทพฯ : ครูสภา

สุริรัตน์ พัฒนเจียร.(2552). ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา

การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา

วิทยานิพนธ์ ค.ศ. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อนันต์ พันนึก. (2554). การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิทยานิพนธ์ กศ.ด.

ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Danner, S.E.(2008). Creative Leadership in Art Education: Perspectives of an ArtEducator.Doctor's Thesis,

Ohio : Art Education (Fine Arts), OhioUniversity,

Coste, T. G. (2011). Creative Leadership and Women<<http://www.pptsearch.net/details-creative-leadership-amp-women-349420.html>> 9 September

Stoll, L. and J. (2009).Temperley“Creative leadership teams,”in Journal of Management inEducation, 23(1) : 12-18

Gunter, G.(1997). The Challenge of Creative Leadership.University of California :Shepherd-Walwyn

uranna, K. J.(2000). The nature of teacher leadership: A case study of elementary school teachers from a five-year teacher education program.Doctoral dissertation, University of Connecticut, Storrs